

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu

Arkadiusz Myrcha

DPK-I.053.9.2025

Warszawa, 15 maja 2025 r.

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 14 kwietnia 2025 r, (znak: II.510.197.2019.DC), dotyczące zwrotu kosztów stawienia świadka, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega potrzebę zmiany art. 618b § 3 k.p.k. i art. 86 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i podwyższenia, a tym samym urealnienia, maksymalnej kwoty zwrotu utraconego wynagrodzenia lub dochodu, o których mowa w tych przepisach.

Aktualnie toczą się prace legislacyjne dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (UD153), który zawiera propozycje zmiany wskazanych przepisów. W zaktualizowanej wersji projektu zmiana art. 618b § 3 k.p.k. polega na podniesieniu kwoty stanowiącej górną granicę należności dla świadka do równowartości 12% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2024 r.

poz. 1356) w ustawie budżetowej ustala się kwoty bazowe. W art. 9 ust 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2025 r. (Dz. U. poz. 63) wskazano, że kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe wynosi 1.878,89 złotych. W projekcie proponuje się podwyższenie górnego limitu należności dla świadka z 4,6 % wskazanej kwoty bazowej (86,43 złotych) do 12% tej kwoty (225,47 złotych). Mając na uwadze, że od dnia 1 stycznia 2025 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 4666 złotych (§ 1 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2024 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2025 r., Dz. U. poz. 1362), należy przyjąć, że średnie dzienne minimalne wynagrodzenie to 212,09 złotych (4666 złotych: 22 dni robocze). Obecnie obowiązujący maksymalny pułap zwrotu utraconego zarobku nie sięga zatem nawet połowy równowartości wynagrodzenia minimalnego. Proponowana nowelizacja ma na celu podwyższenie górnej granicy należności dla świadka do poziomu odpowiadającego minimalnemu wynagrodzeniu za dzień roboczy. Jednocześnie, pozostawiona zostaje zasada, że w przypadku utracenia zarobków niższej wartości, zwrotowi będą podlegały zarobki faktycznie utracone.

Analogiczna zmiana dotyczy art. 86 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Druga z poruszonych przez Pana Rzecznika kwestii dotyczy zwrotu kosztów udziału w czynnościach w postępowaniu prowadzonym w formie zdalnej.

Na wstępie należy podkreślić, że z wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich nie wynika, aby obecne uregulowania - z uwagi na brak *expressis verbis* statuowanego w nich uprawnienia świadka do żądania zwrotu zarobku lub dochodu utraconego z powodu konieczności uczestniczenia w czynności procesowej prowadzonej w formie zdalnej - miały być źródłem wątpliwości interpretacyjnych, w szczególności prowadzących do nieuwzględniania tego rodzaju żądań świadków. Powyższe nie było też przedmiotem skarg czy wniosków zgłaszanych do

Ministerstwa Sprawiedliwości. Także w sporządzonych przez prezesów sądów apelacyjnych za 2023 r. *Informacjach rocznych o działalności sądów działających na obszarze apelacji*, brak było postulatu legislacyjnego, jak przedstawiony *in fine* pisma Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 14 kwietnia 2025 r.

Odnosnie spraw cywilnych należy wskazać, że zgodnie z treścią przepisu art. 262 k.p.c. sąd, wzywając świadka, wymieni w wezwaniu imię, nazwisko i zamieszkanie wezwanego, miejsce i czas przesłuchania, nazwiska stron i przedmiot sprawy oraz zwięzłą osnovę przepisów o karach za pogwałcenie obowiązków świadka, a ponadto o zwrocie wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu oraz o wynagrodzeniu za utratę zarobku. Zgodnie zaś z przepisem art. 277 k.p.c., świadek ma prawo żądać zwrotu wydatków koniecznych związanych ze stawiennictwem do sądu, a ponadto wynagrodzenia za utratę zarobku. Przewodniczący może przyznać świadkowi zaliczkę na koszty podróży i na utrzymanie w miejscu przesłuchania.

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, odnoszące się do należności świadków, nie wyłączają możliwości występowania przez świadka z żądaniem zwrotu zarobku lub dochodu utraconego z powodu konieczności uczestniczenia w czynności procesowej prowadzonej w formie zdalnej. Dotychczas nie zaobserwowano odmiennego stanowiska czy rozbieżności w orzecznictwie, co mogłoby przemawiać za podjęciem inicjatywy legislacyjnej.

Dokonując oceny postulatu RPO na gruncie przepisów kodeksu postępowania karnego należy zauważyć, że możliwość przesłuchania świadka zdalnie w jego miejscu pobytu budzi wątpliwości interpretacyjne. W opinii Prokuratury Krajowej z dnia 24 kwietnia 2025 r. (znak: 1001-1.071.80.2025) przedstawiono stanowisko, że przepisy art. 177 § 1a i 1d k.p.k., „wskazują, że ustawodawca przewiduje, że świadek w czasie przesłuchania nie przebywa w dowolnym miejscu, z którego nawiązuje zdalną łączność, lecz jest przesłuchiwany w siedzibie sądu, prokuratury

albo organu dochodzeniowego, choć nie jest to ten organ, który prowadzi postępowanie. Stawiennictwo na takie przesłuchanie poprzedzone być musi wezwaniem, co powoduje, że zachodzą przesłanki do ubiegania się świadka na podstawie art. 618b § 1 kpk o zwrot zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie”.

Ministerstwu Sprawiedliwości znany jest jednakże także pogląd Sądu Najwyższego zawarty w postanowieniu z dnia 9 sierpnia 2024 r., IV KK 12/24, w którym przedstawiono następujący wywód prawny: *„W toku postępowania rozważana była nie tylko możliwość przesłuchania świadka w siedzibie sądu, ale także w miejscu jego zamieszkania, w tym za pomocą wideokonferencji. Po przeprowadzeniu opisanych czynności Sąd Okręgowy, na podstawie art. 170 § 1 i 4 KPK, oddalił wniosek obrońcy o przesłuchanie A. K. Uznał bowiem, że przepisy Kodeksu postępowania karnego nie przewidują takiej formy przesłuchania (w miejscu zamieszkania, za pośrednictwem wideokonferencji)(...). **Pogląd Sądu I instancji o niedopuszczalności przesłuchania tego świadka za pomocą wideokonferencji Sąd Apelacyjny słusznie uznał za bezzasadny, (...).***

W konsekwencji nie można wykluczyć możliwości wystąpienia przez świadka o zwrot utraconego zarobku lub dochodu w związku z jego udziałem w przesłuchaniu zdalnym w miejscu zamieszkania, także w postępowaniu karnym.

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości wykładnia celowościowa art. 618b k.p.k. (podobnie jak art. 86 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) może stanowić podstawę do uwzględnienia wniosków o zwrot zarobku lub dochodu utraconego z powodu konieczności uczestniczenia w czynności procesowej prowadzonej zdalnie i interwencja ustawodawcy wydaje się co najmniej przedwczesna, skoro także na gruncie spraw karnych nie ujawniono, aby w orzecznictwie prezentowano stanowisko odmienne.

Podsumowując należy wskazać, że pierwszy z postulatów RPO znajduje kierunkowo realizację w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (UD153), natomiast drugi z postulatów, dotyczący nowelizacji przepisów i wyraźnego przyznania uprawnienia do żądania zwrotu utraconego zarobku lub dochodu także z uwagi na udział w rozprawach zdalnych, Ministerstwo Sprawiedliwości ocenia obecnie jako niezasadny z przyczyn wyżej opisanych.

Z wyrazami szacunku

Arkadiusz Myrcha

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/